

AMIT A HEGYEN HALLANI

Mentél-e néhanap, nyugodtan, csöndesen,
az éggel szembe, mondd, mentél föl a hegyen?
A Sundot jártad-e? vagy a Bretagne-i partot?
S vajon a szirt tövén az óceán kavargott?
S hajolva ott a víz s a roppant tér fölé,
nyugodtan, csöndesen, a neszt fülelted-é?

Íme, ezt hallani: – legalább, mikor álmodt
látván gondolatom kavicsos partra szállott,
s egy lejtőről, amely keserű habra dől,
hogy föld van egyfelől és tenger másfelől,
én ezt hallottam, és soha effajta zengzet
szájából még nem szökött, s fület nem rendített meg.

Moraj kelt legelébb, zagyva hangfürgeteg,
sejtelmes, mint a szél bozontos fák felett,
fel-felrikoltva, majd szelíden dudolászva,
halkan, mint éji dal, vadul, mint hadi-lárma,
amikor két csapat vakon egymásba vág,
és felrivallnak a tomboló trombiták.
Majd mondhatatlanul mélységes muzsikában
rezgett a föld körül, futó, folyékony áram,
s a roppant ég ivén, mit megifjít a dal,
hömpölygött táguló, nagy körpályáival
a végső szélekig, hol elhal, szétomolva,
s vele a tér, idő, a mérték és a forma.
Mint új légkörbe, mely zilált és túlcsapó,
úgy fordult az örök dalba a földgolyó,

és a harmónia hullámán lebegőben
úgy úszott benne, mint akár a levegőben.
Hallgattam éteri hárfáit szótlanul,
s elvesztem benne, mint aki tengerbe hull.

Majd észrevettem én a fátyolos morajban,
hogy két dallam vegyül benne összekavartan,
a föld s a víz felől az ég felé csap át,
s együtt énekel a mindenség dalát.
Két hang együtt s külön, mint két mély tengeráram,
mely a felszín alatt keresztbe fut az árban.

Egyik az óceán szava: fény! diadall
A csevegő habok himnusza volt e dal;
másik a föld felől áradt ki a világba,
ez volt az emberek szomorú mormolása;
s e nagy hangversenyen minden hullámtaraj
és minden ember is külön hang és moraj.

Így, mint mondtam elébb, a roppant tengerekből
a hang békés, vidám dallamot zengett föl,
úgy pengve, mint Sion hárfás templomai,
s a teremtett világ szépségét hirdeti.
A boldog harsogás szellőben vagy viharban
az ég felé csapott, győztesen, szakadatlan,
és minden hab, melyet Isten igaz le csak,
ha társa elcsitult, felkelt s dalra fakadt.
Mint hajdan Dániel vermében az oroszlán,
fel-felhördült a víz, s juhászodott, morogván,
s én láttam, hol az ég alkonyi lángban ég,
a színarany sörény fölött Isten kezét.

Közben, míg zúg a víz fönséggel harsonázva,
a másik hang, akár riadt mén horkanása,
akár pokol-kapun rozsdás sarok-perem,
akár az ércvonó vashúru hangszeren,
csikorgott; s könny, panasz, szidalom egyre-másra,
végső kenet tora, keresztség tagadása,
és kiközösítés, káromlás, zagyva kín,
csapongott, verdesett a hang hullámain,
ahogy a völgy ölén csapatostul kerengve
fekete madarak csapongnak estelente.
Mi hát e zaj, amely visszhangzik százfelé?
Jaj! ez a föld szava s a síró emberé.
Testvérek! – szolt e két hallatlan hangú szózat,
mely újul szüntelen és ismét szerteporlad,
melyet örökkön át hallgat az örök ég,
s – TERMÉSZET! – mondta ez, és az: EMBERISÉG!

Hosszan tűnődtem ott, mert szellemem hü szárnya
nem volt még sohasem ily szélesen kitérve,
ködömben sohasem világolt ennyi nap;
álmodtam a hegyen, és néztem egyre csak
a mély örvénybe le; a hullám eltakarta;
aztán a végtelen örvénybe: önmagamba.
És kérdeztem: vajon az ember mire jut,
vajon hol itt a cél, vajon hol itt az út,
a lélek mit tegyen, s mi jobb: tenyészni? élni?
s mért vegyíti az Úr, ki könyvét maga érti,
ebben a végzetes nászban örökkön át
az emberi sikolyt s a természet dalát?